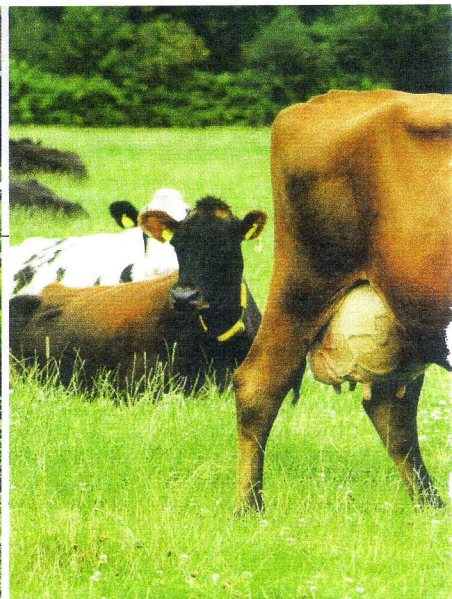

• Medewerker Robert ter Linde en Marije, Bart, Nicole, Dorthy en Jos Elderink (v.l.n.r.).

• De karakteristieke kop van deze kruisling, is het gevolg van de paar procenten Fleckvieh in haar bloedvoering.

Landgoed 'het Hengelman' toonbeeld

Familie Elderink uit De Lutte (Ov.) melkt 130 koeien van verschillende

Jos Elderink melkt zijn koeien tweemaal daags in een ultramoderne buitenmelker. Na iedere avondmelking wordt elke koe automatisch, of naar de nieuwmelkte groep, of naar de oudmelkte groep gestuurd, waarvan de eerste groep de beschikking over een potstal en krachtvoerstations heeft. Een verregaande modernisering die je wellicht niet direct zou afficheren met "biologisch boeren". Toch is Elderink een overtuigd leverancier van het "gezonde product" en vindt hij een kleine 7.000 kg melk een prima productie voor zijn veelkleurige veestapel.

De melkstal kent een aantal moderne snufjes. Zo is de vloer direct naast de ingang, daar waar de melker de melkstellen aansluit, enkele decimeters in hoogte verstelbaar. 'Mijn zoonje van elf melkt zo nu en dan ook en op de hoogste stand kan hij er net bij', verklaart Jos Elderink. Op technisch vlak weet de veehouder heel goed wat hij wil. Hij reisde tweemaal naar Denemarken om zich te oriënteren op een nieuwe melkstal, nadat zijn oude 2x6-visgraatmelkstal te klein werd. 'Ik wilde een buitenmelker vanwege de grote capaciteit per man, in combinatie met de beperkte benodigde ruimte. Bijkomende voordelen van een buitenmelker zijn het feit dat er geen verloren hoeken zijn en dat ik naast de ingang sta te melken, van waaruit ik snel de wachtruimte in kan komen. Zo kan ik treuzelende koeien gemakkelijk aanspreken.'

Tent

Sinds ruim een jaar draait de eerste buitenmelker van het merk SAC Senior in Nederland op het bedrijf van Elderink. 'Van oudsher is SAC Senior ons merk en dat is ons altijd goed bevallen. En een verandering is niet altijd een verbetering', verklaart Jos. Opmerkelijk aan de carroussel is de beugel die na binnenkomst achter de koe zakt. Deze beugel gaat automatisch omhoog wanneer de koe uit is, waarna

de koe de melkstal kan verlaten. Echter, de beugel kan ook naar beneden blijven wanneer de veehouder dat wenst. Op die manier blijft de koe op het platform en gaat ze nog een rondje mee. Als de veehouder bijvoorbeeld instelt dat een koe minimaal 70 procent van de verwachte hoeveelheid melk moet hebben gegeven, voordat ze het platform mag verlaten, dan zal de beugel automatisch naar beneden blijven, wanneer niet aan die eis is voldaan. Dat kan bijvoorbeeld wanneer de koe ziek is, tochtig is of wanneer het melkstel is afgetrapt. Bij de volgende rondgang kan de melker dan kijken wat er met de betreffende koe aan de hand is. Net als aan de melkhoeveelheid is het al dan niet naar beneden blijven van de beugel ook te koppelen aan de geleidbaarheid en zelfs aan de temperatuur van de melk.

Wat verder opvalt aan de carroussel is de tent in het midden van de melkstal. Elderink: 'Ook dat heb ik in Denemarken gezien. Onder de tent bevinden zich de melkmeters, die daar altijd vorstvrij zijn, omdat de warme lucht van de vacuümpomp in de machinekamer

de melkmeters onder het tentdoek betekent dat tevens de melkcontrole daar uitgevoerd dient te worden. De melkkoeler in de ruim opgezette machinekamer wordt voor een deel ontlast door een dubbele platenkoeler. Die zorgt er namelijk voor dat de melk al gekoeld is tot een temperatuur van zo'n 15°C, voordat deze in de tank stroomt. Een goede reiniging van de apparatuur wordt gewaarborgd door een heater met verwarmingsspiraal die de temperatuur van het spoelwater controleert en op peil houdt.

's Nachts twee groepen

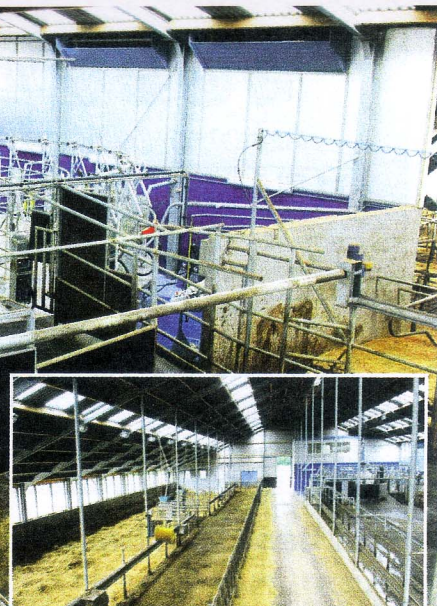
'De omschakeling van de oude visgraatstal, naar de buitenmelker is heel goed verlopen. Na anderhalve week kon één man de melking al alleen doen', zegt Elderink, die het bedrijf samen met een vaste medewerker runt. De automatische separatie van koeien die een behandeling moeten ondergaan naar de kleine ruimte in een hoek van de melkstal, maakt het werk met slechts één man inderdaad eenvoudiger. Volledige automatisering in de vorm van een melkrobot was echter geen optie. 'De koeien lopen van 's ochtends acht uur tot 's middags vijf uur buiten en daarom wil ik alle koeien tweemaal daags op vaste tijden melken', aldus Jos. Bijzonder is dat Elderink de koeien 's nachts in twee groepen weet te huisvesten, terwijl alle koeien overdag gezamenlijk in de wei lopen. Dit is mogelijk door de koeien, nadat ze zijn gemolken, aan het eind van de terugloopgang door een soort selectiepoort te laten gaan. Op basis van de bij de krachtvoerstations behorende transponders wordt elke koe herkend en via een omklappend hek naar de oudmelkte of naar de

nieuwmelkte groep gestuurd. Elderink: 'Samen met SAC Senior hebben we dit systeem op ons bedrijf zelf ontwikkeld. Het voordeel is dat de koeien overdag in één wei kunnen en dat alle

'Ik zie een gemiddeld celgetal van 350.000 niet als een probleem'

ernaartoe getransporteerd wordt.' Van buitenaf gezien lijkt het onwaarschijnlijk, maar de aanwezigheid van

dieren ook ineens de wachtruimte in kunnen.' Evenals de oude visgraatmelkstal werd ook de oude

• De buitenmelker met op de voorgrond rechts de wachtruimte en links de separatuieruimte en terugloopgang.

• De links van de veehouder bevindt zich de ruimte voor de melkveehouder.

van modern biologisch bedrijf

rassen in 30-stands buitenmelker

veestal te klein. Daarom besloot Elderink een nieuwe stal tegen de bestaande aan te bouwen, waarbij aan de ene kant van de oude voergang – daar waar de nieuwe stal grenst aan de oude – de oudmelkte groep loopt, terwijl aan de andere kant zich het jongvee bevindt. Elderink: 'Het jongvee wordt nu nog elders gehuisvest, maar als we het oude koeiengedeelte hebben omgebouwd, blijft het hier.' De oudmelkte groep koeien, met een dagproductie van naar schatting zo'n 1,5 kg melk, heeft de beschikking over ligboxen en krijgt aan het voerhek een mengsel van GPS en 1,5 kg geplet graan. In de nieuwe stal bevinden de wachtruimte en loopgang zich naast de ruimte voor de oudmelkte koeien. Daarnaast is wederom een voergang en het gedeelte tussen deze voergang en de buitenmuur tenslotte is bestemd voor de nieuwmelkte koeien. Deze groep, die gemiddeld circa 28 kg melk per dag produceert, heeft de beschikking over een potstal – voor extra ligcomfort, bovendien is stromest goed voor de bodemvruchtbaarheid – en krachtvoerboxen. Tot 150 dagen na het afkalven krijgen de koeien maximaal 6 kg krachtvoer per dag bijgevoerd en aan het voerhek wordt GPS met 3 kg geplet graan verstrekt. 'Vanwege de hoge kosten houd ik de krachtvoergif bewust laag. Biologisch geteeld krachtvoer is namelijk bijna een keer zo duur als gangbaar krachtvoer', aldus de veehouder.

In de winterperiode voert Elderink een gemengd rant-

soen bestaande uit graskuil, luzerne en geplet graan, waarbij de eerste twee voersoorten in het voorjaar gaandeweg worden vervangen door GPS. Vanwege de noodzaak tot onkruidbestrijding voert Elderink geen maïs. Bovendien is de kostprijs van het gewas in zijn ogen te hoog, omdat hij de winning geheel moet uitbesteden. Voor de toekomst is de doelstelling het ruwvoeraandeel in het rantsoen verder te verhogen en het krachtvoergebruik tot een minimum te beperken. Ook is het de bedoeling de gemiddelde leeftijd van de vee- stapel, die nu vier jaar en drie maanden bedraagt, op te krikken en minder jongvee aan te houden. Om die duurzame, robuuste koe te krijgen, is de veehouder al een aantal jaren druk bezig met het kruisen van rassen. De zwart- en roodbonte koeien werden in eerste instantie geïmporteerd met Amerikaanse Jerseys, met name vanwege de duurzaamheid en de gunstige vet/eiwit- verhouding van het ras.

Inmiddels melkt Elderink de eerste Brown Swiss-nakomelingen uit de Holstein x Jersey-kruislingen. 'Ik heb Brown Swiss als derde ras ingezet om haar robuustheid. Als ik verder zou zijn gegaan met Jerseys, zouden de koeien me toch wat te klein worden. En natuurlijk profiteer ik zo optimaal van de heterosis', aldus Elderink. Andere rassen die tot dusver een kans hebben gekregen zijn de Ayrshire en de Montbéliarde. Toch is de veehouder, die het aA-systeem als leidraad voor zijn paringen gebruikt, in zijn hart niet zo gecharmeerd van dubbel-

doelrassen in de melkveehouderij. 'Dubbeldoelkoeien hebben veel onderhoudsvoer nodig. En een hoge omzet en aanwas is pas echt interessant bij een lage gemiddelde leeftijd. Ik wil graag dat mijn koeien oud worden en in hun leven zo efficiënt mogelijk melk produceren.'

Hoog celgetal

Een belangrijke voorwaarde voor een hoge levensduur zijn gezonde uiers. Wetende dat biologische melkveehouders slechts zeer beperkt antibiotica mogen aanwenden, is het voorkomen en bestrijden van ontstekingen niet eenvoudig. Het blijkt dan ook dat het geometrische celgetal op landgoed 'het Hengelman' 350.000 bedraagt. Toch ziet Elderink dat niet als een probleem. 'Het structureel droogzetten met droogzetters zorgt ervoor dat koeien niet de kans krijgen een eigen afweermechanisme op te bouwen. In mijn ogen betekent een verhoogd celgetal niets anders dan dat een koe zichzelf opschoont.' Koeien met een extreem hoog celgetal behandelt de veehouder met homeopatische middelen en als die niet helpen, wordt de koe opgeruimd.

Elderink is bewust voor de biologische werkwijze gaan kiezen, om zo een gezonder product te kunnen leveren. 'In de melk die ik lever, zitten geen residuen van antibiotica of bestrijdingsmiddelen', stelt hij. 'En met een productie van tussen de 6.500 en 7.000 liter melk per koe ben ik tevreden. Mijn koeien hoeven niet op hun tenen te lopen en daarom heb ik ook geen koei- endoping als propyleenglycol nodig.' Met zijn geheel eigen visie trekt Elderink in ieder geval veel bekijks. Toeristen kunnen tegen betaling en onder begeleiding rondkijken op het bedrijf, waar de weide met haar bonte schakering aan koeien uiteraard een belangrijk onderdeel vormt.

Door: Anne Hiemstra
Fotografie: Gerard Burgers

Open dag

Op woensdag 24 augustus houdt de familie Elderink op landgoed 'het Hengelman' van 10.00 tot 16.00 uur open dag. Het biologische bedrijf is gelegen aan de Hengelerheurneweg 2 te De Lutte (Ov.). Elderink melkt 130 melkkoeien van verschillende rassen in een 30-stands buitenmelker. De koeien zijn verdeeld in een laagproductieve en een hoogproductieve groep, die worden gehuisvest in een nieuwe stal. In tegenstelling tot de eerste hebben de laatste de beschikking over een potstal en krachtvoerautomaten. Naast melkkoeien houdt Elderink 80 stuks jongvee. Het melkquotum bedraagt 920.000 kg met een vetreferentie van 4,18 %. De gemiddelde melkproductie per koe bedraagt 6.500 kg met 4,40 % vet en 3,40 % eiwit. Bij het bedrijf horen 70 ha grasland en 30 ha bouwland.